

Πανελλαδικές εξετάσεις 2016

Ιστορία Γενικής Παιδείας

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

α) Νεοτουρκικό κίνημα

β) Βαλκανικό Σύμφωνο

γ) ΕΟΚΑ

Απάντηση θέματος Α1

α) Νεοτουρκικό κίνημα : Έτσι ονομάζεται το τουρκικό εθνικιστικό κόμμα *Ένωση και Πρόοδος* που ξεκίνησε στην τουρκοκρατούμενη τότε Θεσσαλονίκη το 1908. Στο κίνημα εντάσσονται αξιωματικοί, πολιτικοί και διανοούμενοι, οι οποίοι ξεσηκώθηκαν για την επαναφορά του Συντάγματος του 1876, υιοθετώντας το σύνθημα *Ελευθερία, Ισότητα και Δικαιοσύνη*. Βασικοί στόχοι του κινήματος ήταν η κατάλυση της απολυταρχίας του σουλτάνου Αμντούλ Χαμίτ Β' και η εγκαθίδρυση ενός *εκσυγχρονισμένου* κράτους στο ευρωπαϊκό πρότυπο, που θα μπορούσε να διατηρήσει την εδαφική ακεραιότητα της αυτοκρατορίας

Απάντηση θέματος Α1

καθώς και να αντισταθεί στις επεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων. Το κίνημα των Νεοτούρκων υπήρξε, αρχικά, σε μεγάλο βαθμό, συνέχεια του κινήματος των Νεο-οθωμανιστών του 1876. Ωστόσο οι ελπίδες των υποδούλων γρήγορα διαψεύστηκαν. Η πολιτική που ακολουθήθηκε ήταν πολιτική εκτουρκισμού των εθνοτήτων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι επαγγελίες για ισότητα και ισονομία ξεχάστηκαν, πολλά σχολεία έκλεισαν, οι διώξεις συνεχίστηκαν και η καταπίεση των χριστιανικών πληθυσμών εντάθηκε. Η πολιτική αυτή προκάλεσε εύλογα την αντίθεση των βαλκανικών κρατών.

Απάντηση θέματος Α1

β) Βαλκανικό Σύμφωνο : Πρόκειται για το τετραμερές Βαλκανικό Σύμφωνο που η Ελλάδα συνυπέγραψε, στις 9 Φεβρουαρίου 1934, με τη Γιουγκοσλαβία, τη Ρουμανία και την Τουρκία προκειμένου οι χώρες αυτές να προασπίσουν από κοινού την εδαφική ακεραιότητά τους απέναντι στην αναθεωρητική πολιτική που είχε υιοθετήσει η Βουλγαρία. Με τον τρόπο όμως αυτό η Ελλάδα τασσόταν και συμβατικά υπέρ του ευρύτερου μετώπου που είχε συγκροτηθεί υπό την ηγεσία της Γαλλίας, από τους οπαδούς της διατήρησης του καθεστώτος των Συνθηκών Ειρήνης.

Απάντηση θέματος Α1

γ) Ε.Ο.Κ.Α. Πρόκειται για την *Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών* με ανώτατο πολιτικό ηγέτη τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο (1913-1977) και στρατιωτικό συντονιστή το *Γεώργιο Γρίβα (Διγενή)*.

Ο κυπριακός ένοπλος αγώνας από την ΕΟΚΑ αρχίζει την 1^η Απριλίου 1955, με στόχο την ένωση με την Ελλάδα, ενώ ο στόχος της Τουρκίας ήταν η διχοτόμηση του νησιού.

Απάντηση θέματος Α1

Οι αγώνες της Ε.Ο.Κ.Α. επιστεγάζονται από τις συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου, που δημιουργούσαν ένα *ανεξάρτητο* κυπριακό κράτος *αποκλείοντας* και την *ένωση* και τη *διχοτόμηση* με πρώτο πρόεδρο της δημοκρατίας, το Μακάριο.

Η ανακήρυξη της κυπριακής ανεξαρτησίας θα γίνει τον Αύγουστο του 1960.

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α)** Μοναδικό κίνητρο της αποικιοκρατίας ήταν η εξυπηρέτηση οικονομικών και στρατηγικών συμφερόντων.
- β)** Ο Χαρίλαος Τρικούπης καθιέρωσε συνταγματικά τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων.
- γ)** Η επιχείρηση εισβολής της Γερμανίας στην Ελλάδα βασίστηκε στο σχέδιο «Μαρίτα».

ΘΕΜΑ Α2

δ) Ο όρος «σιδηρούν παραπέτασμα» (iron curtain) ανήκει στον πρόεδρο των ΗΠΑ Χάρυ Τρούμαν.

ε) Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα με τη Συνθήκη των Παρισίων (1947).

Μονάδες 10

Απάντηση θέματος Α2

α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Σωστό

δ. Λάθος

ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Να αναπτύξετε τα αίτια και τα αποτελέσματα της Επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου 1843.

Μονάδες 12

Απάντηση θέματος Β1

Τα αίτια της επανάστασης του 1848 είναι:

- η αυταρχική διακυβέρνηση του Όθωνα,
- το αίτημα για παραχώρηση συντάγματος και ο περιορισμός των πολιτικών
- ελευθεριών,
- η αμοιβαία δυσπιστία ανάμεσα στη διοίκηση και τους πολίτες,
- οι παρεμβάσεις των ξένων δυνάμεων,
- Το δυσεπίλυτο αγροτικό ζήτημα και η υποθήκευση των εθνικών γαιών,

Απάντηση θέματος Β1

- η δεινή οικονομική κατάσταση-στα πρόθυρα της *πτώχευσης*- στην οποία είχε περιέλθει η χώρα λόγω της αδυναμίας αποπληρωμής του δανείου των 60 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων που είχε λάβει το 1833 με την εγγύηση των τριών προστάτιδων δυνάμεων,
- η σκληρή οικονομική πολιτική, με απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων,
- οι ευρείες περικοπές μισθών που είχε αναγκαστεί να εφαρμόσει ο Όθων,
- οι απαγορευτικές τιμές της γης και των ακινήτων και η τοκογλυφία.
- ,

Απάντηση θέματος Β1

- ο απολυταρχικός τρόπος άσκησης της εξουσίας του παλατιού που πολλές φορές οδηγούσε σε εξεγέρσεις, οι οποίες καταστέλλονταν αμέσως από τον κυβερνητικό στρατό,
- η μη επικύρωση της εμπορικής συμφωνίας με την Τουρκία που οδήγησε σε παραίτηση τον υπουργό εξωτερικών *Κωνσταντίνο Ζωγράφο*, το 1840, ενώ συγχρόνως προκάλεσε την αντίδραση της Πύλης η καταστολή της *κρητικής επανάστασης*, το 1841, που προκάλεσε την αγανάκτηση εναντίον του Όθωνα επειδή είχε αφήσει αβοήθητη την Κρήτη,

Απάντηση θέματος Β1

- η αδυναμία του Όθωνα να συνεννοηθεί με τον πρωθυπουργό *Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο* που πρότεινε μετριοπαθείς μεταρρυθμίσεις και τη μετεξέλιξη του καθεστώτος σε *συνταγματική βασιλεία*

Τα *αποτελέσματα* της επανάστασης του 1848 είναι:

- η θέσπιση ενός *υπερβολικά συντηρητικού* συντάγματος , στο οποίο ο βασιλιάς συμμετέχει στην άσκηση της *νομοθετικής* εξουσίας η οποία ασκείται και από μια Βουλή εκλεγμένη από το λαό και από τη Γερουσία της οποίας τα μέλη είναι ισόβια, ενώ η εκτελεστική εξουσία *ασκείται* από

Απάντηση θέματος Β1

- το βασιλιά και τους υπουργούς που διορίζονται και παύονται από αυτόν και η δικαστική εξουσία απορρέει από το βασιλιά.

Το Σύνταγμα του 1844 δεν κατοχύρωνε τη λαϊκή κυριαρχία επειδή επειδή δεν υπήρχαν σταθεροί πολιτικοί σχηματισμοί για να εξασφαλίσουν την άσκηση της εξουσίας από την πλειοψηφία του Κοινοβουλίου.

Παρά το συντηρητικό χαρακτήρα του στο σύνταγμα υπήρχαν και αρκετά φιλελεύθερα στοιχεία όπως : εγγύηση της ατομικής ελευθερίας, της ελευθερίας του τύπου, της ισότητας όλων απέναντι στο νόμο, του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι, της μη αναγνώρισης της δουλείας στην Ελλάδα.

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες απόψεις διατυπώθηκαν για την ευρωπαϊκή ενοποίηση στα τέλη της δεκαετίας του 1940 (μονάδες 9) και ποιοι ήταν οι «πατέρες της Ευρώπης»; (μονάδες 4)

Μονάδες 13

Απάντηση θέματος Β2

Οι πρώτες προτάσεις για την ενοποίηση της Δ. Ευρώπης εμφανίζονται αμέσως μετά τον πόλεμο. Αποβλέπουν σε μια πολιτική ενοποίηση, η οποία θα δίνει τη δυνατότητα στις δυτικές δημοκρατίες να ακολουθήσουν μια αυτόνομη οικονομική και πολιτική πορεία. Η ιδέα όμως αυτή θα προσκρούσει στον εθνικισμό των δυτικοευρωπαϊκών κρατών. Συγχρόνως, το σχέδιο Μάρσαλ και το Ν.Α.Τ.Ο. θα θέσουν την Ευρώπη κάτω από την επιρροή των Η.Π.Α. Οι αρχικές σκέψεις για πολιτική ενοποίηση παραχώρησαν αργότερα τη θέση τους στην ιδέα της οικονομικής ενοποίησης.

Απάντηση θέματος Β2

- Από τη μια πλευρά βρίσκονταν οι υποστηρικτές της *διακυβερνητικής συνεργασίας* που απαντά στους κλασικούς διεθνείς οργανισμούς όπως ο Ο.Η.Ε. ή το Συμβούλιο Ασφαλείας που λειτουργούν με βάση την αρχή της *ομοφωνίας* και δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως *ενοποιητικοί μηχανισμοί*.
- Από την άλλη πλευρά διατυπωνόταν η ιδέα της άμεσης δημιουργίας μιας *ευρωπαϊκής ομοσπονδίας* αν και δεν υπήρχε ακόμη η κοινή ευρωπαϊκή οικονομία.

Απάντηση θέματος Β2

- Υπήρχε όμως και μια τρίτη οδός, ο λεγόμενος *λειτουργισμός* που πρέσβευε τη δημιουργία πρακτικών προϋποθέσεων της ενότητας.

Μετά από πολλές προσπάθειες για συντονισμό των ενεργειών ανάμεσα στα διάφορα δυτικοευρωπαϊκά κράτη, ο Γάλλος υπουργός *Ρομπέρ Σουμάν* προτείνει, το 1950, να τεθούν κάτω από κοινό έλεγχο και κοινή διοίκηση οι βιομηχανίες *άνθρακα* και *χάλυβα*, της Γαλλίας και της Γερμανίας. Έτσι δημιουργείται η διακρατική κοινοπραξία με το όνομα *Ευρωπαϊκή Κοινότητα άνθρακα και χάλυβα* ή *Κοινή Αγορά*, το 1951.

Απάντηση θέματος Β2

Πρωτεργάτες της Ενωμένης Ευρώπης είναι ο νομικός και Γάλλος υπουργός Εξωτερικών *Ρομπέρ Σουμάν* και ο οικονομικός και πολιτικός σύμβουλος *Ζαν Μονέ* που όχι μόνο αφιέρωσε τη ζωή του στην ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αλλά ήταν και ο εμπνευστής του «σχεδίου Σουμάν» που προέβλεψε τη συγχώνευση της βαριάς βιομηχανίας της Δυτικής Ευρώπης, επίσης ο Βέλγος *Πολ Ανρί Σπάακ* και ο Γερμανός *Κόνραντ Αντενάουερ*.

Απάντηση θέματος Β2

- Το «σχέδιο Σουμάν», δημοσιεύθηκε στις 9 Μαΐου 1950, ημερομηνία που αναγράφεται πλέον στη ληξιαρχική πράξη γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρότεινε τον από κοινού έλεγχο της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα, που ήταν οι σημαντικότερες πρώτες ύλες για την πολεμική βιομηχανία. Η κεντρική ιδέα ήταν ότι καμία χώρα δεν θα μπορούσε να ξανακηρύξει πόλεμο εάν δεν είχε τον έλεγχο της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα.

Απάντηση θέματος Β2

Ωστόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει καταφέρει ακόμα να δημιουργήσει μια δική της ενεργειακή πολιτική ούτε μια κοινή πολιτική στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας. Η αύξηση των ιδίων πόρων είναι επίσης προβληματική αφού ορισμένα μέλη αρνούνται να συνεισφέρουν περισσότερο στα κοινοτικά ταμεία ώστε να μπορέσει η Ε.Ε. να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες της.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

α) στις τεχνολογικές καινοτομίες, τις πηγές ενέργειας και τα μέσα μεταφοράς και συγκοινωνίας στην Αγγλία, κατά τη Βιομηχανική Επανάσταση **(μονάδες 12)** και

β) στο ανθρώπινο δυναμικό που απασχολήθηκε στη βιομηχανία της Αγγλίας, καθώς και στις συνθήκες εργασίας του **(μονάδες 13)**.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η τεράστια αυτή βιομηχανία [άνθρακα], μολονότι ίσως δεν αναπτυσσόταν αρκετά γρήγορα για πραγματικά μαζική εκβιομηχάνιση σημερινού τύπου, ήταν ωστόσο αρκετά μεγάλη για να δώσει κίνητρο στη βασική εφεύρεση που έμελλε να μετασχηματίσει τις βιομηχανίες κεφαλαιουχικών αγαθών: το σιδηρόδρομο. Διότι τα ορυχεία δεν χρειάζονταν απλώς ατμομηχανές μεγάλης ισχύος σε μεγάλες ποσότητες, αλλά και αποτελεσματικά μέσα μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων άνθρακα από το μέτωπο εξόρυξης στο φρέαρ¹, και ιδίως από την είσοδο της στοάς στο σημείο φόρτωσης. [...]

Στις δύο πρώτες δεκαετίες της ζωής του σιδηροδρόμου (1830-50) η παραγωγή σιδήρου στη Βρετανία αυξήθηκε από 680.000 σε 2.250.000 [τόνους] –με άλλα λόγια, τριπλασιάστηκε. Η παραγωγή άνθρακα ανάμεσα στο 1830 και το 1850 τριπλασιάστηκε επίσης από 15 σε 49 εκατομμύρια τόνους.

Η τεράστια αυτή αύξηση οφειλόταν κυρίως στο σιδηρόδρομο, γιατί για κάθε μίλι σιδηροδρομικής γραμμής χρειαζόνταν 300 τόνοι σιδήρου μόνο για τη σιδηροτροχιά. [...] Το 1830 υπήρχαν μερικές δωδεκάδες μίλια σιδηροδρομικών γραμμών σε όλο τον κόσμο –κυρίως η γραμμή από το Liverpool στο Manchester. Ως το 1840 υπήρχαν 4.500 μίλια και ως το 1850 πάνω από 23.500 μίλια.

Οι πιο πολλές γραμμές σχεδιάστηκαν σε περιόδους κερδοσκοπικού παραληρήματος, γνωστού ως «μανία των σιδηροδρόμων», όπως του 1835-37, και ιδίως του 1844-47· οι πιο πολλές κατασκευάστηκαν κατά μέγα μέρος με βρετανικά κεφάλαια, βρετανικό σίδηρο, βρετανικά μηχανήματα και τεχνογνωσία.

1. πηγάδι

E.J. Hobsbawm, Η εποχή των Επαναστάσεων , 1789-1848, μτφρ. Μαριέτα Οικονομοπούλου, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1990, σσ. 65-68.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο πρώτος και ίσως ο ζωτικότερος παράγων που έπρεπε να κινητοποιηθεί και να ανακατανεμηθεί ήταν η εργασία, διότι βιομηχανική οικονομία σημαίνει απότομη πτώση του γεωργικού (δηλαδή αγροτικού) πληθυσμού και απότομη αύξηση του μη γεωργικού (δηλαδή του πληθυσμού στα αστικά κέντρα) και ασφαλώς σημαίνει (όπως στην περίοδο που μας απασχολεί) μια ταχύτατη γενική πληθυσμιακή αύξηση. [...] Μια βιομηχανική οικονομία χρειάζεται εργατική δύναμη που ασφαλώς θα προέλθει από τον προηγουμένως μη βιομηχανικό τομέα

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο αγροτικός πληθυσμός στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, με τη μορφή μετανάστευσης (κυρίως της ιρλανδικής), ήταν οι πιο εμφανείς πηγές εργατικού δυναμικού, τις οποίες συμπλήρωναν οι διάφοροι μικροπαραγωγοί και οι φτωχοί εργαζόμενοι. [...] Στα εργοστάσια, όπου το πρόβλημα ήταν επιτακτικότερο, θεωρούνταν συχνά πιο βολικό να προσλαμβάνονται γυναίκες και παιδιά, που ήταν ευπειθέστεροι αλλά και χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι. Από το σύνολο των εργατών στις αγγλικές κλωστοϋφαντουργίες στα 1834 -47 το $\frac{1}{4}$ περίπου ήταν άντρες, περισσότερο από το 50% γυναίκες και κορίτσια, και το υπόλοιπο αγόρια κάτω των 18 χρόνων

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Αναμφίβολα, το χωριατόπαιδο δεν θα θεωρούσε τη ζωή αυτή πιο εξαρτημένη ή πιο άθλια από των γονιών του [...]. Αλλά για τον ελεύθερο άνθρωπο, το εργοστάσιο, όπου έμπαινε απλώς ως «εργατική δύναμη», ήταν κάτι μόλις προτιμότερο από τη σκλαβιά, και όλοι, εκτός από τους πιο πεινασμένους, προσπαθούσαν να το αποφύγουν· ακόμη κι αν δεν το απέφευγαν, προσπαθούσαν από μέσα να αντισταθούν στη δρακόντεια πειθαρχία με πολύ μεγαλύτερο πείσμα απ' ό,τι οι γυναίκες και τα παιδιά, που τα προτιμούσαν γι' αυτό οι εργοστασιάρχες.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Και, φυσικά, στη δεκαετία του 1830 και μέρος της δεκαετίας του 1840, ακόμη και η υλική κατάσταση του εργοστασιακού προλεταριάτου άρχισε να παρουσιάζει επιδείνωση.

Ε.Ι. Hobsbawm, ό.π., σσ. 70-72, 74 και 271. Σημ. Τα κείμενα Α και Β αποδόθηκαν στο μονοτονικό.

Απάντηση θέματος Γ1 α)

α) Ο Hobsbawm, στο βιβλίο του *Η εποχή των επαναστάσεων, 1789-1848*, αναφέρεται στο *κερδοσκοπικό παραλήρημα* που έμεινε στην ιστορία της βιομηχανίας ως *η μανία των σιδηροδρόμων*. Στη διετία 1835 και 1837, και στην τριετία 1844-1847, στις παραμονές του πολέμου όταν λίγοι διέβλεπαν τα σημάδια της επερχόμενης καταιγίδας αλλά και αμέσως μετά το τέλος του, οι μεταφορές, μέσω του σιδηροδρόμου, του *χάλυβα* και του *άνθρακα* για τη βιομηχανία, ήταν εκπληκτικές τόσο σε σχέση με τα χιλιόμετρα του δικτύου όσο και σε σχέση με την παραγωγή που ανερχόταν σε τεράστιες ποσότητες.

Απάντηση θέματος Γ1 α)

Η βιομηχανία του άνθρακα μπορεί να μην αναπτυσσόταν τόσο ραγδαία όσο αναπτύσσεται σήμερα που έχει εξελιχθεί η τεχνολογία, όμως ήταν αρκετά μεγάλη ώστε να συμβάλει στο μετασχηματισμό των βιομηχανιών κεφαλαιουχικών αγαθών όπως είναι ο σιδηρόδρομος. Έτσι η ανάπτυξη του ενός αγαθού έφερε το άλλο και αντίστροφα. Δημιουργούνταν, δηλαδή, πρόσθετες επενδυτικές ανάγκες, πλεόνασμα προς επένδυση και οι προϋποθέσεις για νέους ρυθμούς παραγωγής και ανάπτυξης που εξουδετέρωναν τους παράγοντες εκείνους που ήλεγχαν την αύξηση του πληθυσμού.

Απάντηση θέματος Γ1 α)

Ενδεικτικά, στις δυο πρώτες δεκαετίες της ζωής του σιδηροδρόμου (1830-1850) η μεν παραγωγή σιδήρου υπερτριπλασιάστηκε ενώ η παραγωγή του άνθρακα επίσης τριπλασιάστηκε. Το ίδιο περίπου χρονικό διάστημα, στη δεκαετία 1840-1850 το μήκος των σιδηροδρομικών γραμμών οκταπλασιάστηκε.

Ο λόγος για τον οποίο οι επαναστατικές αλλαγές στην τεχνολογία και στην οργάνωση της βιομηχανικής παραγωγής συνέβησαν στην Αγγλία είναι ότι εκεί είχαν δημιουργηθεί οι κατάλληλες συνθήκες με την ανάπτυξη της ζήτησης και της προσφοράς στον τομέα των βιομηχανικών αγαθών αρχής γενομένης από την κλωστοϋφαντουργία.

Απάντηση θέματος Γ1 α)

Καθώς βελτιωνόταν το επίπεδο ζωής, ο κόσμος ζητούσε βαμβακερά υφάσματα για τα οποία η βιομηχανία προσπάθησε να ικανοποιήσει την ολοένα αυξανόμενη ζήτηση.

Στην Αγγλία εξάλλου υπήρχαν και τα απαραίτητα κεφάλαια για τις επενδύσεις χάρη στην *Εμπορική Επανάσταση* που είχε προηγηθεί της βιομηχανικής.-

Απάντηση θέματος Γ1 β)

β) Με την ανάπτυξη της βιομηχανίας, ο αγροτικός πληθυσμός συρρικνώνεται ενώ εργατικό δυναμικό συσσωρεύεται στα αστικά κέντρα όπου ζει κάτω από άθλιες συνθήκες, χωρίς εργατικά δικαιώματα και με χαμηλές αμοιβές καθώς οι βιομήχανοι εκμεταλλεύονται την *υπεραξία* της εργασίας του.

Ωστόσο, λόγω του πολέμου αλλά και λόγω του ότι οι γυναίκες και τα παιδιά ήταν ευπειθέστεροι εργαζόμενοι, οι βιομήχανοι τους προτιμούσαν με αποτέλεσμα το $\frac{1}{4}$ μόνο των βιομηχανικών εργατών να είναι άνδρες.

Απάντηση θέματος Γ1 β)

Παράπλευρα, στις πόλεις συγκεντρώνονταν και άνθρωποι μικροπαραγωγοί και φτωχοί εργαζόμενοι που λειτουργούσαν συμπληρωματικά. Αυτού του είδους η εσωτερική μετανάστευση, η *αστυφιλία*, ενισχύθηκε κυρίως από τους *Ιρλανδούς*. Ενώ όμως το χωριατόπαιδο θεωρούσε ότι η απασχόληση στη βιομηχανία με σταθερό μισθό είναι ασφαλέστερη από την απασχόληση με την αγροτική παραγωγή, όπου οι καιρικές συνθήκες ήταν απρόβλεπτες, ένας ελεύθερος άνθρωπος διαπίστωνε ότι όχι μόνο έχανε την ελευθερία του καθηλωμένος μπροστά σε μια μηχανή με μεροκάματο που ίσα του έφτανε να ικανοποιεί τις βιοτικές του ανάγκες αλλά συνειδητοποιούσε ότι η υποκατάστασή του από αυτήν ζήτημα χρόνου... -

Ομάδα φιλολόγων Κέντρου Αρνός

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε: α) στις ανθρώπινες απώλειες και στις ηθικές, οικονομικές και πολιτικές συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου **(μονάδες 13)** και β) στις συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο πεδίο των διεθνών σχέσεων **(μονάδες 12)**.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ναι, πρέπει να ξέρουν όλοι καλά ότι οι ακρωτηριασμένοι δεν θεωρούν τους εαυτούς τους περιθωριακούς, άτυχους ή άσχημους. Όλοι εμείς, οι κουλοί, οι μονόφθαλμοι, οι παραμορφωμένοι, ισχυριζόμαστε ότι αξίζουμε σωματικά και ψυχικά το ίδιο και ακόμα περισσότερο από τον οποιονδήποτε... Αμέ!

Όμως αυτοί που χρησιμοποίησαν τα δυο τους πόδια για να τρέξουν γρηγορότερα στην επίθεση, αν έχουν ακρωτηριασθεί, κρατούνται σε απόσταση στη ζωή από αυτούς που ζέσταναν τα δυο τους πόδια στο μαγκάλι ενός γραφείου...

Δώστε μας μια θέση στην κοινωνία και μάθετε ότι αυτή τη θέση ξέρουμε πώς να την κερδίσουμε .

Maurice Leblanc

Αρσέν Λουπέν, Το χρυσό τρίγωνο, στο Marc Ferro, Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος 1914- 1918, μτφρ. Τζίνα Κατσιλιέρη, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα , 1993, σ. 451.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η Γαλλία και η Αγγλία, οι οποίες άκμαζαν το 1914, κατεστραμμένες τώρα από τις πολεμικές επιχειρήσεις [...] δεν είχαν πλέον κανένα κέρδος από τα κεφάλαια που είχαν τοποθετήσει στη Ρωσία και την οθωμανική αυτοκρατορία. Με τις βάσεις της οικονομίας τους αποδυναμωμένες, έχασαν τα πλεονεκτήματα που τους έδινε το οικονομικό τους προβάδισμα απέναντι στη Γερμανία και τις άλλες χώρες. Έτσι οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να θεωρούνται οι μόνοι πραγματικοί νικητές του πολέμου, αφού διατήρησαν το έδαφός τους άθικτο και έγιναν οι δανειστές όλων των άλλων εμπόλεμων χωρών.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Οι θέσεις του Γουίλσον, [Woodrow Wilson] που έχουν εκφραστεί από τον Ιανουάριο του 1918 σε ένα μήνυμα προς το Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών (όπου απαριθμούνται τα περίφημα «14 σημεία» πάνω στα οποία θα πρέπει να βασιστεί η μελλοντική ειρήνη), αναφέρουν με πολύ καινοτόμο τρόπο το δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση και εισηγούνται την εγκατάλειψη της μυστικής διπλωματίας, την ελευθερία των θαλασσών, τον αφοπλισμό, «αμοιβαίες εγγυήσεις πολιτικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας» στο πλαίσιο μιας «Κοινωνίας των Εθνών» κ.λπ.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Πέρα από τις γενναιόψυχες προθέσεις αυτού του προγράμματος –που οι περισσότεροι Ευρωπαίοι κρίνουν «ουτοπικό»–, ο Γουίλσον ενδιαφέρεται πραγματικά να αποφευχθούν οι επερχόμενες τριβές, περιορίζοντας όσο γίνεται την απογοήτευση των ηττημένων.

Serge Berstein - Pierre Milza, Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και η Ευρώπη των Εθνών 1815 - 1919, μτφρ. Αναστάσιος Κ. Δημητρακόπουλος, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 277.

Απάντηση θέματος Δ1 α)

α) Οι καταστροφές που προκάλεσε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν τεράστιες τόσο στο μέτωπο όσο και στα μετόπισθεν. Οι κοινωνικές και πολιτικές αναστατώσεις ήταν τεράστιες. Όλοι όσοι ακρωτηριάστηκαν εκφράζουν την αγανάκτησή τους για την περιθωριοποίησή τους, συγκρίνουν τους εαυτούς τους που ακρωτηριάστηκαν στα ορύγματα με εκείνους που ζέσταιναν τα πόδια τους στην ασφάλεια και στο μαγκάλι του γραφείου τους και παρακαλούν να τους δώσουν οι υγιείς μια ευκαιρία να έχουν και αυτοί τη θέση τους ανάμεσά τους και ξέρουν πως θα την κερδίσουν.

Απάντηση θέματος Δ1 α)

Από την άλλη, η προβολή του πολέμου ως υπέρτατου σκοπού που δικαιολογεί όλα τα μέσα υποβίβασε τις ανθρωπιστικές αξίες του δυτικού πολιτισμού. Οι Η.Π.Α. μπορούν να θεωρούνται ως οι μόνοι πραγματικοί νικητές που όχι μόνο δεν υπέστησαν εδαφικές απώλειες αλλά έγιναν και δανειστές των πρώην εμπολέμων και τώρα κατεστραμμένων ευρωπαϊκών χωρών.

Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος θα οδηγήσει στην οικονομική κρίση και θα προετοιμάσει το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, τον κρατικό παρεμβατισμό στην οικονομία και την παρέμβαση των στρατιωτικών στην πολιτική.

Απάντηση θέματος Δ1 α)

Στο σχετικό πίνακα που παρατίθεται η Γαλλία έχει απολέσει το 60% στο σύνολο των επιστρατευμένων για να ακολουθήσουν η Αυστροουγγαρία, η Τουρκία και η Ιταλία! -

Απάντηση θέματος Δ1 β)

Σε ό, τι αφορά τις διεθνείς σχέσεις ο Πρόεδρος W.Wilson (Ιανουάριος 1918) έκανε μια πρόταση με 14 σημεία τα όποια όμως ποτέ δεν ακολουθήθηκαν: Αυτά είναι:

- το δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση,
- η εγκατάλειψη της μυστικής διπλωματίας,
- η ελευθερία των θαλασσών, ο αφοπλισμός,
- οι αμοιβαίες εγγυήσεις της πολιτικής ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας στο πλαίσιο της Κοινωνίας των Εθνών.

Απάντηση θέματος Δ1 β)

Στόχος της παρέμβασής του ήταν να εφαρμοστούν κοινά αποδεκτές αρχές για την αρμονική συνύπαρξη των λαών αλλά και για να κατευνάσει την μήνιν και τις ανησυχίες των ηττημένων κρατών, όπως της Γερμανίας. Ωστόσο τα προβλήματα όχι μόνο δεν λύθηκαν αλλά σε μια εικοσαετία θα ξέσπαγε άλλος ολέθριος πόλεμος.-